

ЗДОРОВ'Я МОЛОДІ: ГРУНТОВНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЧИННИКІВ ВПЛИВУ

(рецензія на колективну монографію: Здоров'я та поведінкові орієнтації учнівської молоді України / за ред. О.М. Балакіревої. – К. : Укр. ін-т соц. дослідж. ім. О. Яременка, 2007. – 128 с.)

Монографія присвячена аналізу даних соціологічного опитування, проведеного в Україні в межах міжнародного проекту ВООЗ "Здоров'я та поведінкові орієнтації учнівської молоді (HBSC). Опитування, проведене Українським інститутом соціальних досліджень імені Олександра Яременка у 2006 р., охопило понад 6,5 тис. учнів 6-х, 8-х і 10-х класів та першокурсників професійно-технічних училищ (ПТУ) і вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації. Представлені у монографії результати опитування стосувалися таких важливих чинників, що прямо або опосередковано впливають на здоров'я – фізичної активності, куріння, вживання алкоголю та наркотиків, травм і насильства, статевої поведінки та сексуальної культури тощо; психоемоційного стану; сімейного та шкільного оточення; дозвілля; джерел інформації та її доступності; оцінок власного життя загалом та його окремих складових; рівня матеріальної забезпеченості тощо. Об'єктивно всебічне вивчення результатів такого опитування дає безцінний матеріал, що дозволяє реально і цілеспрямовано формувати політику (як на державному, так і на місцевому рівнях) стосовно охорони громадського здоров'я, спираючись на обґрунтовані аргументи визначення пріоритетності тих або інших заходів, що особливо важливо в ситуації обмеженості фінансових ресурсів. Потрібно зазначити, що представлені в монографії дані – результат живого спілкування з молоддю, що дає матеріали, яких не можна отримати з офіційних статистичних джерел або звичайних поточних звітів.

Актуальність даної монографії зумовлюється тим, що в сучасному світі питання формування здорового способу життя є однією з 10 головних цілей (глобальних завдань), визначених Всесвітньою організацією охорони здоров'я у концепції "Здоров'я для всіх у XXI сторіччі", яку сформульовано як "Сприяння здоров'ю і протидія нездоровому способу життя".

Монографія переконливо доводить нагальну необхідність удосконалення роботи з підлітками та молоддю, їхніми батьками та педагогами, спрямованої на засвоєння й дотримання здоров'язберігаючої поведінки, формування усвідомленої соціальної позиції відповідального ставлення до власного здоров'я.

Монографію склали матеріали, підготовлені колективом авторів. Особливо цінним у цьому зв'язку є те, що представлений аналіз ситуації в учнівсько-студентському середовищі відображає погляди і підходи фахівців різних галузей – соціологів, педагогів, медиків, психологів, що забезпечує різнобічну кваліфіковану оцінку результатів дослідження.

Привертає увагу активна громадянська позиція авторів: вони не лише фіксують та констатують емпіричні дані, факти, отримані результати аналізу. Вся робота пройнята справжньою турботою про молоде покоління, про майбутнє суспільства, про його життєві орієнтири і цінності, формулюються конкретні пропозиції щодо формування й реалізації державної політики у цій винятково важливій сфері суспільного життя, участі широкої громадськості в цій роботі, критично оцінюється минулий досвід впровадження різноманітних програм і проектів з формування знань і навичок здорового способу життя молоді. Кожен аналітичний розділ монографії і монографія в цілому завершуються ґрунтовними висновками і конкретними, виваженими рекомендаціями.

З матеріалів дослідження логічно й аргументовано випливає висновок, що нищівний стан справ стосовно здоров'я й способу життя учнівської молоді не може не викликати глибокої стурбованості. Настав час, коли зволікання із включенням у коло практичних завдань держаних органів усіх рівнів налагодження ефективної національної системи формування здорового способу життя дітей і молоді створює загрозу національній безпеці, перспективам розвитку українського суспільства.

Монографія, безсумнівно, корисна не лише для науковців, а й для широкої громадськості, батьків, учителів, державних службовців, які опікуються цими проблемами в органах державної влади, соціальних працівників. Особливо доцільним було б поширення наведених авторами яскравих прикладів, висновків та оцінок через засоби масової інформації, використання їх у соціальній рекламі. Тісна творча співпраця науковців і фахівців-практиків (медиків, освітян, соціологів, психологів, політиків), представників громадськості і ЗМІ сприятиме підвищенню суспільної свідомості стосовно питань цінності здоров'я та формуванню активної позиції особистості у його збереженні.

Доречним буде відзначити, що Український інститут соціальних досліджень імені Олександра Яременка надав належне наукове, методичне й організаційне забезпечення дослідження, а підготовку й випуск видання здійснено за сприяння Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ).

*С.М. Зоріна,
канд. мед. наук,
доцент кафедри соціальної медицини
Національного медичного університету
ім. О.О. Богомольця*